

FN FAKTA.

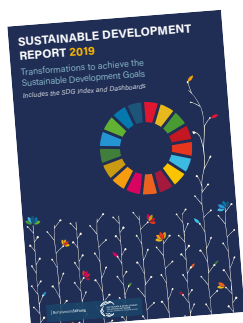
FN-FAKTA: GLOBALA MÅLEN – SÅ GÅR DET

FN:s generalsekreterare António Guterres talar vid ett event för de globala målen för hållbar utveckling.

Krafttag behövs om målen ska nås

Framstegen sker inte tillräckligt fort, och på flera områden går utvecklingen bakåt. Om Agenda 2030 och de globala målen ska nås behövs nya krafttag, konstaterar FN i sin årliga rapport.

Mycket mer måste göras om världen ska lyckas genomföra handlingsplanen inom Agenda 2030.

Det visar FN:s årliga rapport om arbetet med de 17 globala målen

för hållbar utveckling,

The Sustainable Development Goals Report 2019.

FN:s generalsekreterare António Guterres skriver i förordet till rapporten att det är tydligt att det krävs en ”djupare, snabbare och mer ambitiös respons” för att nå målen till år 2030.

Det var i september 2015 som FN:s alla medlemsländer antog Agenda 2030 för hållbar utveckling med dess 17 mål, och 169 delmål, som ska nås till år 2030. Dessa mål, som ofta kallas de globala målen, tar vid där millenniemålen avslutade. Men de globala målen går ännu längre och går bl a ut på att helt och hållet utrota fattigdom och hunger i världen.

Tyvärr går utvecklingen inom flera områden faktiskt bakåt just nu. Allt fler människor går hungriga i världen, fler bor i slumkvarter, klyftorna ökar, vår konsumtion och våra utsläpp ökar, och den biologiska mångfalden minskar i en alarmerande takt.

Samtidigt har också stora framsteg

skett. Andelen människor som lever i extrem fattigdom har sjunkit från 36 procent år 1990 till under nio procent i dag. Barnadödligheten har nästan halverats, och nio av tio människor i världen har fått tillgång till elektricitet. Rapporten från FN visar dock att framstegen inte går tillräckligt snabbt. Fattigdomsminskningen har saktat in, och det behövs ökade ansträngningar inom alla 17 målen för att de ska nås i tid till år 2030.

Här följer ett sammandrag av rapporten, mål för mål. Gult ljus innebär att framsteg görs men att målen med nuvarande takt inte kommer att nås i tid medan rött ljus betyder att utvecklingen går åt fel håll.

● #1 INGEN FATTIGDOM

Människor fortsätter att lyfta sig själva ur extrem fattigdom, men det går inte lika fort som förut. De senaste 25 åren har över en miljard människor gjort resan ut ur extrem fattigdom. 1990 levde 36 procent av världens befolkning i extrem fattigdom. 2010 var det nere på 16 procent, och 2015 hade siffran sjunkit till 10 procent. Preliminära prognoser för 2018 säger att det då var 8,6 procent som levde i extrem fattigdom. Såsom utvecklingen ser ut nu kommer man inte att nå målet om att utrota fattigdomen till 2030.

Den extrema fattigdom som återstår finns framför allt på landsbygden och förvärras av våldsamma konflikter och klimatförändringar. De flesta berörda bor i Afrika söder om Sahara.

● #2 INGEN HUNGER

Hungern i världen har ökat sedan 2014. Man uppskattar att det fanns 821 miljoner undernärda människor i världen 2017, vilket är en ökning från 784 miljoner 2015.

Liksom i mål 1 är det i Afrika söder om Sahara som problemet är som mest allvarligt, men hungern ökar även i Sydamerika.

Bland de främsta orsakerna pekar man ut extremt väder och utdragna väpnade konflikter. Utöver det har statliga investeringar i jordbruk minskat med 37 procent sedan 2001, samtidigt som jordbruksbiståndet till utvecklingsländer minskat med nästan en fjärdedel.

● #3 HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Barn- och moderdödligheten har minskat, förväntad livslängd fortsätter att öka globalt och kampen mot vissa smittsamma sjukdomar har sett framgångar. Sedan millennieskiftet har barnadödligheten nästan halverats.

Samtidigt dog nästan 300 000 kvinnor i samband med graviditet under 2017, så gott som alla i låg- och medelkomstländer. Insatser för att utrota malaria och tuberkulos har tappat fart. Ofta dör människor för att det inte finns tillgång till vård. Så mycket som halva jordens befolkning saknar tillgång till grundläggande sjukvård.

Den bästa och mest kostnadseffektiva metoden för att få ner dödligheten har visat sig vara vaccinationer, som räddat miljontals liv. Under 2017 vaccinerades 116,2 miljoner barn, vilket är det högsta antalet någonsin. Men i områden med sämre skydd har utbrott av mässling och difteri ägt rum.

Man uppskattar att livet på 10 miljoner barn skulle kunna räddas om man lyckas få ner dödligheten i enlighet med mål 3.

● #4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

Även om allt fler barn går i skola så saknar fortfarande över hälften av alla barn i världen grundläggande kunskaper i att räkna och läsa. En tredjedel av dem har inte tillgång till utbildning, men de allra flesta går i skola men lär sig ändå inte, eller så har de fått hoppa av skolan. I Afrika söder om Sahara är det så många som 88 procent av barn i låg- och mellanstadiet som inte har tillräckligt goda kunskaper i läsning, och 84 procent som saknar grundläggande kunskaper i matte. Central- och Sydasiens är inte mycket bättre.

750 miljoner vuxna, varav två tredjedelar kvinnor, var fortfarande analfabeter 2016.

● #5 JÄMSTÄLLDHET

Allt fler kvinnor representeras i lagstiftande församlingar och allt färre tvingas in i äktenskap. Men trots framstegen fortsätter kvinnor och flickor att få sina liv hämmade av juridiska, fysiska, sociala och ekonomiska hinder. Våld i nära relationer drabbar kvinnor i alla länder, åldrar och samhällsskikt. Antalet kvinnor som utsätts för könsstympning har minskat med en fjärdedel sedan millennieskiftet, men fortfarande drabbas över 200 miljoner kvinnor i 30 länder av denna skadliga sedvänja.

I Sydasiens har risken för flickor att giftas bort som barn minskat med 40 procent. Utvecklingen när det gäller barnäktenskap går som långsammast i Afrika söder om Sahara.

I genomsnitt lägger kvinnor i världen tre gånger så mycket tid som män på obetalt arbete i hemmen. I yrkeslivet utgör kvinnor 39 procent av arbetskraften, men innehar bara 27 procent av alla chefspositioner.

● #6 RENT VATTEN OCH SANITET

Halva världens befolkning upplever allvarlig vattenbrist under åtminstone en månad om året. Det uppskattas att mellan 50 och 70 procent av världens naturliga våtmarksområden har försvunnit under de senaste 100 åren.

3 miljarder människor saknar fortfarande möjlighet att tvätta händerna ordentligt i sina hem.

Utvecklingen går visserligen framåt: 90 procent av världsbefolkningen har idag tillgång till dricksvatten. Det innebär dock att 785 miljoner människor fortfarande saknar det.

Hur går det för Sverige?

I SDG Index Report från juni 2019, från forskarnätverket SDSN, rankas Sverige som det land i världen som har näst bäst förutsättningar att nå de globala målen (efter Danmark). I nuläget har Sverige uppnått tre av målen (grönmarkerade) medan vi fortfarande har en bit kvar med övriga mål. Gul färg indikerar att vissa utmaningar kvarstår, orange att de utmaningar som kvarstår är lite större medan röd färg innebär att mycket stora utmaningar kvarstår.

Som färgsättningen visar har vi i Sverige störst utmaningar inom målen som rör hållbar produktion och konsumtion samt klimatförändringar.

I årets rapport finns också en "spill-over-parameter" (som visar effekt på omvärlden) där Sverige ligger förhållandevis dåligt till. Även om vi är duktiga på hemmaplan medför t ex vår konsumtion och produktion stora föroreningar utanför våra egna gränser.

För att man ska uppnå mål 6 och kunna garantera universell tillgång till grundläggande sanitet, såsom toaletter, till 2030 beräknar FN att utvecklingen måste gå dubbelt så fort som i dag.

● #7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

Tillgången till elektricitet i fattigare länder ökar, energieffektiviteten förbättras och förnybara energiformer vinner mark. Allt fler har i dag tillgång till elektricitet i världen (89 procent 2017), och utvecklingen tycks gå allt snabbare.

Desto långsammare går det dock när det gäller rena och säkra bränslen och tekniker för matlagning. 3 miljarder människor är fortfarande beroende av ineffektiva och förorenande tekniker för att laga mat, vilket leder till att 4 miljoner människor dör i förtid varje år.

2017 kunde 61 procent av mänskligheten laga mat utan att utsätta sig själva eller miljön för risker. Den andelen har ökat med ynka 0,5 procentenheter årligen, vilket FN säger är alldeles för långsamt för att mål 7 ska kunna nås i tid.

● #8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

Tillväxten och arbetslösheten i världen har mer eller mindre återhämtat sig till de nivåer man såg före den senaste globala finanskrisen. När det gäller tillväxten i de minst utvecklade länderna är den dock fortfarande för låg för att mål 8 ska nås i tid.

Att så många människor i världen arbetar svart, i den informella sektorn, är ett stort hinder för förbättrade arbetsvillkor. Globalt ligger arbetslösheten på 5 procent, men skillnaderna är stora mellan regioner. I Nordafrika och Västasien är uppmot 10 procent arbetslösa, medan det i Central- och Sydasiens är drygt 3 procent.

En liten pojke i Colinas, Colombia, undersöks av en barnläkare.

- Stora utmaningar
- Utmaning kvarstår
- Betydande utmaningar
- Uppnått

Unga människor är tre gånger mer troliga att vara arbetslösa. En femtedel av världens unga är varken i arbete eller utbildning, alltså går världen miste om deras potential. Unga kvinnor löper dubbelt så stor risk som unga män att hamna utanför arbetsmarknaden eller utbildning.

#9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR
Världen har fortfarande lång väg att gå för att nå mål 9. De minst utvecklade länderna måste accelerera utvecklingen av sin egen tillverkningsindustri och investera mer i forskning och innovation.

Småskalig industri behöver bättre tillgång till lån och finanser för att kunna expandera och utvecklas.

2018 levde 96 procent av världens befolkning i områden med täckning från mobilnät, men alla har inte råd eller möjlighet att använda dem. Det är bara hälften av jordens befolkning som har tillgång till internet. I de minst utvecklade länderna är det så få som 20 procent.

#10 MINSKAD OJÄMLIKHET
Ojämlikheten fortsätter att växa i stora delar av världen, trots att de fattigaste ser sina inkomster öka. Även om de fattigastes inkomster ökar snabbare än genomsnittet i många länder förblir klyftorna stora. De fattigaste 40 procenten får mindre än en fjärdedel av de totala inkomsterna, samtidigt som en allt större andel går till den rikaste 1 procenten. FN ser utökade tullättnader för de minst utvecklade länderna som en viktig åtgärd för att minska klyftorna.

#11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN
År 2030 väntas 60 procent av världens befolkning bo i städer. Sedan år 2000 har andelen

människor som bor i slumkvarter stadigt minskat, men nyligen har den trenden vänt och siffran ökar igen. I dag bor över en miljard människor i slum, till följd av befolkningstillväxt och ökad urbanisering.

Miljarder människor behöver tillgång till sophämtning och -hantering. Nio av tio stadsbor andas förorenad luft. För hälften av världens befolkning förvärrades luftföroreningarna mellan 2010 och 2016.

För att nå mål 11 i tid behövs förnyat fokus från lagstiftare och ökade investeringar.

#12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION
Världens materiella konsumtion har ökat kraftigt, vilket enligt rapporten inte bara äventyrar mål 12 utan även det bredare Agenda 2030-arbetet. Under 2017 steg världens konsumtion till 92,1 miljard ton, en ökning från 87 miljarder ton 2015.

Sett ur ett längre perspektiv är det en ökning på 254 procent jämfört med 1970, då konsumtionen globalt låg på 27 miljarder ton. Konsumtionen har också ökat avsevärt om man räknar per person. År 1990 krävdes i genomsnitt 8,1 ton naturresurser för att tillfredsställa en persons materiella behov. 2015 utvanns nästan 12 ton resurser per capita.

En tredjedel av all mat som produceras slängs varje år, det mesta av den i utvecklade länder.

#13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA
Utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka. Efter att utsläppsnivåerna legat någorlunda stilla under 2014-2016 fortsatte utsläppen återigen att öka 2017 och nådde nya rekordnivåer 2018. De senaste fyra åren har varit de varmaste som någonsin uppmätts och havsnivåerna fortsätter att stiga i en alarmerande takt.

Endast ett land, Marocko, har gjort tillräckligt för att klara Parisavtalets mål om 1,5 grad till 2030.

#14 HAV OCH MARINA RESURSER
Haven är allvarligt hotade av förorening, klimatförändringar, extremt väder och kusterosion – processer som förvärrar de pågående hoten från överfiskning, föroreningar och förstörda habitat.

De fiskebestånd som klassas som hållbara har sjunkit från 90 procent 1974 till 67 procent 2015. Den nedåtgående trenden visar dock tecken på att ha stabiliserats sedan 2008, vilket FN lyfter fram som hoppfullt.

I dagsläget ser inget land ut att nå upp till mål 14 om att bevara och nyttja haven på ett hållbart sätt till 2030.

#15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD
Biodiversiteten minskar "i en alarmerande takt". Nyligen slog FN larm om att en miljon arter hotas av utrotning, många av dem inom bara några decennier. Samtidigt förstörs världens skogar oroväckande fort. Utvecklingen för oss i riktning mot okända och irreversibla förändringar i jordens ekosystem, skriver FN.

#16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN
Under de senaste åren har "inga kännbara framsteg gjorts" när det gäller att stoppa våld, främja rättsstaten, stärka institutioner eller öka tillgången till rättvisa, skriver FN. Miljoner människor har berövats säkerhet, rättigheter och möjligheter.

Attacker på människorättsaktivister och journalister hämmar utvecklingen ytterligare. FN har dokumenterat och bekräftat mord på 397 människorättsförsvarare, journalister och fackligt aktiva i 41 länder under 2018.

#17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP
Stöd för genomförandet av de globala målen ser ut att ha momentum, men samtidigt minskar det sammanlagda biståndet i världen. Mellan 2017 och 2018 sjönk biståndet med 2,7 procent. Bilateralt bistånd till de minst utvecklade länderna föll med 3 procent, och bistånd till Afrika med 4 procent. De privata investeringar som görs är ofta inte i synk med hållbar utveckling.

Remitteringar – pengar som gästarbetare i rikare länder skickar hem till sina familjer – ökar stadigt, och motsvarar ungefär tre gånger det sammanlagda biståndet. Höga transaktionskostnader hämmar dock effekten av dessa betalningar.

Källa: The Sustainable Development Goals Report 2019

Foto: UN photo/Estimote Debebe

En lärare skriver på svarta tavlan i en skola i Beira, Mocambique.

Ulrika Modéer från Sverige är assisterande generalsekreterare inom FN och chef för FN:s utvecklingsprogram UNDP:s avdelning för externa relationer och påverkansarbete. Hon svarar här på Världshorisonts frågor om hur arbetet med de globala målen går.

Hur ser du på att utvecklingen faktiskt går bakåt på flera områden?

– Det är djupt oroande att se världssamfundets oförmåga att bromsa klimatförändringarna. Redan idag ser vi att det får ödesdigra konsekvenser. Den biologiska

mångfalden minskar också i allt snabbare takt över hela världen. Vi är nu inne i vad som kallas den sjätte massutrotningen av arter vilket innebär att tre fjärdedelar av alla arter på jorden riskerar att försvinna under kommande årtionden. Denna alarmerande utveckling bidrar till att hungern ökar och att vi föröder våra förutsättningar för hållbar utveckling.

– En annan djupt oroande utveckling som vi måste ta tag i är den ökade ojämlikhet som vi ser över hela världen. I höst kommer UNDP med en rapport som behandlar detta.

På vilka områden skulle du säga att utvecklingen är som mest hoppingsivande?

– Det är viktigt att se alla framsteg som faktiskt sker. Sedan 1990 har andelen människor som lever i extrem fattigdom sjunkit från 36 procent till under 9 procent. Det är anmärkningsvärt, men nu håller takten på att sakta av, särskilt på grund av omfattande och utdragna konflikter och ökad sårbarhet till följd av klimatförändringar och naturkatastrofer. Den senaste rapporten om framsteg för de globala målen visar också att tillgången till elektricitet har förbättrats: i dag har nio av tio människor i världen

tillgång till el och dödligheten bland barn under fem år har nära nog halverats under de senaste decennierna.

Vad behövs för att öka takten i arbetet för att nå målen till 2030?

– Det som krävs men där jag också ser hoppfulla tecken är samverkan mellan olika aktörer som planerar sina verksamheter i linje med de globala målen. Stater måste integrera de globala målen och Parisavtalet i sina planer, reformer och budgetar. Allt fler företag och investerare ser målen som en möjlighet att få bättre tillväxt och avkastning genom att investera i de områden där det finns globala utmaningar. Det finns förstås också hopp i den växande ungdomsrörelse som kräver handling av beslutsfattare.

– 2020 ska medlemsstaterna förnya sina nationella åtaganden för genomförandet av Parisavtalet. Givet klimatfrågans betydelse för vår framtid är det otroligt viktigt att dessa åtaganden blir mer ambitiösa och genomförbara. Därför har generalsekreteraren kallat till ett klimattoppmöte i september och UNDP kommer att lägga mycket kraft på att stödja medlemsländer i framtagandet av de nya åtagandena.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

De 17 globala målen för hållbar utveckling har antagits av världens länder i FN och innebär en unik chans för mänskligheten att styra vår utveckling i rätt riktning. Det finns många sätt för var och en av oss att bidra – här är några förslag på vad DU kan göra:

Värva en ny medlem!

FN-rörelsen behöver växa så att vi blir fler som känner till och kan engagera oss för Agenda 2030 och de globala målen. Genom att värva en kollega, kompis eller släkting till Svenska FN-förbundet kan du göra en viktig insats. Att bli medlem är enkelt och billigt. Den du värvat kan anmäla sig på fn.se/medlem. Du kan även ringa 08 462 25 40 eller mejla info@fn.se och be om några medlemsvärningsfoldrar. Tillsammans gör vi skillnad!

Utbilda dig!

Om du vill lära dig mer om Agenda 2030 och de globala målen kan du gå på FN-förbundets kurser eller seminarier. FN-förbundet arrangerar regelbundet heldagskurser i olika delar av landet om FN:s arbete för hållbar utveckling. Dessutom ordnas kostnadsfria seminarier som tar upp de globala målen från olika perspektiv. Läs mer och hämta material och inspiration på fn.se/agenda2030 och fn.se/kalender.

Kontakta en politiker!

Kontakta en eller flera ledande politiker i din kommun och be om ett möte om de globala målen. När ni träffas, fråga hur kommunen och politikern i fråga arbetar för att målen ska nås. Oavsett om din kommun redan gör mycket eller knappt har kommit igång alls kan du under samtalet tipsa om projektet *Glokala Sverige – Agenda 2030 i kommuner och regioner*. Läs mer på fn.se/glokalsverige.